КОНТРОЛЬНЫЙ ЭКЗЕМПЛЯР

Бөтә илдәрҙең пролетарийҙары, берләшегеҙ!

Хеҙмәт байрағы

Газета 1931 йылдың 1 ноябренән сыға

Башҡорт АССР-ы КПСС-тың Хәйбулла район комитеты һәм халыҡ депутаттарының район Советы органы

№ 107 (6390) | 1987 йыл, 8 сентябрь, шишәмбе | Хаҡы 3 тин.

МОЛНИЯ

Фрунзе исемендәге колхоз механизаторы Рафиҡ Юлдашбаев К-701 тракторында көн һайын нормалағы 13,2 урынына 17 гектарҙа туңға һөрә.

Бөтәһе ул 201 гектар майҙанда ер һөргән.

Район механизаторҙары! Алдынғыларҙан өлгө алығыҙ!

КПСС райкомында

КПСС райкомы бюроһының сираттағы ултырышында «КПСС райкомы бюроһының 1986 йылдың 22 июлендәге «КПСС-тың XXVII съезы ҡарарҙарын үтәү буйынса «Һаҡмар» колхозы партkомының ҡәнәғәтләнерлек эшләмәүе тураһында»ғы ҡарарының үтәлеү барышы тураһында», «КПСС Үҙәк Комитеты секретариатының 1987 йылдың 28 апрелендәге «Бөйөк Октябрь социалистик революцияһының 70 йыллығын байрам итеүгә әҙерлек һәм уны үткәреү буйынса ойоштороу саралары планы тураһында»ғы ҡарары тураһында», «КПСС Үҙәк Комитетының «ВЛКСМ-дың XX съезы йомғаҡтарына бәйле рәүештә йәштәр менән эште артабан яҡшыртыу тураһында»ғы ҡарары буйынса КПСС Өлкә Комитеты бюроһының 1987 йыл 21 июлендәге ҡарары тураһында»ғы мәсьәләләр тикшерелде.

УРАҠ-87

ВАҠЫТ КӨТМӘЙ

«Хәйбулла» совхозының Хоҙайбирҙин бүлексәһендә 2541 гектар майҙанға иген культуралары сәселгән. Уңыш насарҙан түгел. Совхоздың өсөнсө бригадаһында 408 гектар арпа сәсеүлегенең һәр гектарынан 17,3 центнер уңыш алынһа, Хоҙайбирҙин бүлексәһендә 19,1-әр центнер юғары сифатлы иген алыуға өлгәшәләр.

Әлбиттә, уңышты йыйыу еңелдән түгел. Билдәле сәбәптәр арҡаһында урып йыйыу эштәре тотҡарлана. Йыш яуған ямғырҙар комбайндарҙы туҡтатып тора. Улар ике көн эшләһә, бер көн йөрөй алмай, йәки оҙағыраҡ буш тора. Шуға күрә яҫмалар ҙа йыйылмай ята.

Шулай ҙа механизаторҙарҙың эшкә дәртле ҡараштары кәмемәй. Август аҙағына комбайнерҙар Әмирхан Ҡадиров 3742, Борис Сафиуллин 3070, Дауыт Байгилдин 2578, Йыһанур Ласынов 1844 центнер иген һуҡты. Ашлыҡ сабыуҙа Хәннән Исхаҡов, Ғәрифйән Иҫәнгилдин һәм Заһит Сибәғәтуллиндар ҙа алдынғыларҙан ҡалышмай.

Ләкин быны менән генә тынысланып ҡалырға ярамай. Тағы ла 1000 гектарҙан ашыу майҙандың игенен һуғып алыу бурысы тора. Күренеүенсә, борсолорлоҡ урын бар. Урып йыйыу эштәрен тиҙ арала тамамларға тырышырға, ашығырға кәрәк.

Бүлексәнең ике бригадаһында дөйөм туҡланыу ойошторолған. Икенсе һанлы ҡыр станында Фирҙәүес Изикова менән Фәймә Сафуановалар ашнаҡсы булып эшләй. Уларҙың икеһе лә кулинария училищеһын тамамлаған. Фирҙәүес өсөнсө йыл, ә Фәймә тәүге йыл ғына эшләй. Механизаторҙар ҡыҙҙарҙың эшенән ҡәнәғәт. Тәмле итеп бешерелгән аш-һыу баҫыуға ваҡытында килтерелә. Быны өсөн махсус транспорттың бүленеүе лә уңайлы.

Ямғырҙар йыш яуыуға ҡарамаҫтан ырҙын табағында эштәр туҡтатылмай. Тәүлек әйләнәһенә иген эшкәртелә, эш ике сменала ойошторолған. Барлыҡ эштәр тиерлек механизацияланған, тейәгестәр, иген таҙартыу машиналары етештереүсәнле файҙаланыла.

Сифатлы орлоҡ — киләһе йылғы уңыштың нигеҙе. Быны һәр кем яҡшы аңлай. Дәүләткә иген оҙатыу менән бер рәттән орлоҡ һалыу эше лә дауам итә. Эшселәр Исмәғил Сибәғәтуллин, шофер Рәфҡәт Бүләкәров, электрик-мотористар Сәлимйән Әбделнасиров, Әхмәт Шайморатов, слесарь Ишбулды Рафиҡовтар игенде таҙартыуҙа тырышып эшләй.

Хеҙмәтсәндәр үҫтерелгән игенде ваҡытында һәм юғалтыуһыҙ йыйып алыу өсөн һәр аяҙ сәғәтте файҙаланырға тырыша.

З. ИТБАЕВ,
ауыл хәбәрсеһе.

Үҙенең «КамАЗ» автомашинаһын йыл һайын юғары етештереүсәнле файҙаланып, РАПО-ның ремтехпредприятиеһы шоферы Әхмәҙей Ишкилдин йәшел масса әҙерләүҙә һәм иген ташыуҙа яҡшы эшләй.

Салауат исемендәге колхоздың Аҡназар бригадаһында силос әҙерләүҙә ҡатнашып, тырыш шофер 22 эш көнөндә баҫыуҙарҙан траншеяға 1900 тонна йәшел масса ташыған.

ҺҮРӘТТӘ: Ә. Ишкилдин.

Р. БАЙМУРЗИН фотоһы.

ВЛКСМ райкомында

5 сентябрҙә тәүге комсомол ойошмалары секретарҙарының семинар-кәңәшмәһе үткәрелде, ВЛКСМ-дың XX съезы талаптары нигеҙендә комсомол ойошмаларында отчет-һайлауҙарға әҙерлек һәм уны үткәреү тураһындағы мәсьәләләр тикшерелде.

Төп мәсьәлә буйынса ВЛКСМ райкомының беренсе секретары Т. Алтынбаев; ВЛКСМ-дың тәүге, цех комсомол ойошмаларында политик мәғариф мәктәптәрен ойоштороу, подписка кампанияһы, «Комсомол прожекторы» штабтары, комсомол оператив отрядтарының эштәре тураһында ВЛКСМ райкомы секретары Н. Димөхәмәтова; ВЛКСМ сафына ҡабул итеүҙең яңы ҡағиҙәләре тураһында ВЛКСМ райкомы бюроһы ағзаһы И. Овчинников; ағзалыҡ взностары тураһында ВЛКСМ райкомының ойоштороу бүлеге мөдире урынбаҫары В. Үзбәков; йыллыҡ барлау тураһында ВЛКСМ райкомының иҫәп һәм финанстар секторы мөдире Х. Ишемова сығыш яһаны.

ҺЫНАТМАЙҘАР

«Аҡъяр» совхозының баҫыу эшсәндәре складтарға 32 мең центнер орлоҡ һалды, ә план — 50 мең центнер. Игендең күп өлөшө Үҙәк бүлексәнең ырҙын табағына туплана. Орлоҡ материалын әҙерләү өсөн билдәләнгән бер нисә иген баҫыуы урылмаған әле — ямғыр ҡамасаулай. Һоло, борсаҡ орлоҡтарын һалыу ҙа хәҙергә ҡәнәғәтләнерлек бармай.

Был яуынлы көндәрҙә ырҙын табағы эшсәндәренә бик ауырға тура килә. Иген дымлы. Иртәнән алып ҡараңғы кискә тиклем бер иген өйөмөн икенсеһенә — күстереү өсөн күсерергә тура килә. Шулай итеп, ырҙын табаҡтарында хеҙмәттең иң ауыры ҡатын-ҡыҙҙарға төшә, әммә улар һынатмай. Р. А Никулина, А. Л. Доценко, Е. М. Попова, Е. Я. Наливкина һәм Салауат ҡалаһынан ярҙамға килгән эшселәр О. В. Кузнецова, З. А. Баймурзина, Е. В. Десятова, Э. Ш. Давкина һәм Л. А. Минһажовалар тырышып эшләйҙәр.

В. ДАНИЛОВ.

АҘЫҠ БАЗАҺЫ НЫҒЫЙ

«Таналыҡ» совхозының кукуруз баҫыуҙарының һәр гекатрынан уртаса 148 центнер йәшел масса алалар. Бакаловка һәм Үҙәк бүлексәләрҙең мал аҙығы әҙерләүселәре йәмәғәт малдарын һутлы аҙыҡ менән тәьмин итеүгә тос өлөш индерәләр, унда һәр гектарҙан уңдырышлылыҡ 205 һәм 190 центнер тәшкил итә.

Траншеяларға 384353 центнер силос һалынған. Шоферҙар Вәли Ҡарасов менән Ғәмәр Ҡотоев йәшел масса ташыу буйынса смена нормаларын көн һайын арттырып үтәй. Таштуғай бүлексәһенән Динислам Исхаҡов, Әҙелдән Фуат Кәнпов, Бакаловканан Николай Борисов һәм Үҙәк бүлексәнән Батыр Түләбаев һәм башҡалар силос ташыуҙа ҡатнашҡан транспорттың өҙлөкһөҙ эшен тәьмин итәләр.

Хужалыҡтың мал аҙығы әҙерләүселәренә Бакаловка һәм Әҙел бүлексәләрендәге 80 гектар кукурузды йыйып алырға ҡалды.

М. КҮСӘКОВ.

Туңға һөрөү барышы

(7 сентябргә)

Беренсе графала — хужалыҡтар, **икенсеһендә** — туңға һөрөлгән (планға ҡарата проценттарҙа)

Колхоздар:		Совхоздар:	
Фрунзе исем.	25	«Аҡъяр»	31
«Новый путь»	26	«Таналыҡ»	36
«Кр. доброволец»	29	«Хәйбулла»	35
Калинин исем.	47	«Маҡан»	41
«Красное знамя»	24	«Матрай»	32
Ленин исем.	24	«Степной»	36
«Һаҡмар»	29		
Салауат исем.	29	Район буйынса:	33

Район колхоздары һәм совхоздарында пландағы 107950 урынына 35437 гектар майҙан һөрөлгән.

Билдәле булыуынса, ваҡытында туңға һөрөү — киләһе йылғы уңыштың нигеҙе. Августа һөрөү бигерәк тә файҙалы. Калинин исемендәге колхоз, «Маҡан» совхозы бөтә майҙандың яртыһын тиерлек шул айҙа эшкәрткән.

Ә башҡа бик күп хужалыҡтарҙа туңға һөрөү түбән темп менән алып барыла. Күптәргә ямғырҙар ҡамасаулай. Әммә киләһе йылғы уңыш тураһында онотторға ярамай. Шуға күрә һәр аяҙ сәғәтте тулыһынса файҙаланып ҡалырға кәрәк.

Ямғырлы көндәрҙә төп иғтибар туңға һөрөү һәм орлоҡ һалыу эшенә бүленергә тейеш. Быны өсөн техника ла, кешеләр ҙә етерлек. Эште дөрөҫ ойоштороу ғына кәрәк.

ПЛАНДАҒЫНАН КҮБЕРӘК

— Калинин исемендәге колхоздың мал аҙығы әҙерләүселәре көнбағыштан юғары уңыш үҫтерҙе. 128 гектар майҙандың һәр гектарынан пландағы 150 урынына 168-әр центнер йәшел масса алынды.

Кукуруз үҫтереүселәр гектарынан 169-ар центнер масса ала. Кукуруз плантацияларынан 472 гектар майҙанды биләй. Шуның 400 гектары йыйылды.

Ике бригадалағы йәмәғәт малы өсөн пландағы 78 мең урынына 89160 центнер силос әҙерләнде. Ҡалған 70 гектар майҙандан кәмендә 12 мең центнер һутлы аҙыҡ алырға ниәтләйҙәр.

Переволочан бригадаһының алдынғы механизаторҙары Василий Вербняк һәм Григорий Гавриш МТЗ-80 тракторҙарында, Байғусҡар бригадаһынан ярҙамға килгән Тәлғәт Ҡолсонбаев силос әҙерләүҙә көндәлек нормаларын байтаҡҡа арттырып үтәй. Баҫыуҙарҙан траншеяларға йәшел масса ташыуҙа Владимир Гавриш тырышып эшләй.

Р. ДӘҮЛӘТБАЕВ,
колхоз агрономы.

◆ Коммунистар тураһында һөйләйбеҙ

ЦЕХ ПАРТИЯ ОЙОШМАҺЫ СЕКРЕТАРЫ

«Красное знамя» колхозы коллективында М. А. Кравченинаны яҡшы беләләр. Ул 30 йылдан ашыу Новопетровка башланғыс мәктәбендә уҡытыусы булып эшләне.

Оҙайлы эш стажы һәм тормош тәжрибәһе булған М. А. Кравченина ошо дәүерҙә бик күп балаларҙы белемгә өйрәтте һәм тәрбиәләне. Хәҙер уларҙың күптәре колхоз производствоһында тырышып эшләй һәм Аҙыҡ-түлек программаһын үтәүгә лайыҡлы өлөш индерә.

Мария Александровна хаҡлы ялда булыуына ҡарамаҫтан, өйҙә эшһеҙ ултырырға яратмай, йәмәғәтселек эшендә актив ҡатнаша. Оҙаҡ йылдар буйына ул Новопетровка бригадаһында цех партия ойошмаһы секретары вазифаһын башҡара. Был партия ойошмаһы колхозда иң яҡшыларҙың береһе. Бында коммунистарҙың йыйылыштары үҙ ваҡытында үткәрелә. Асыҡ йыйылыштар үткәреүгә ҙур иғтибар ителә. Коллектив тормошонан көнүҙәк мәсьәләләр тикшерелә.

Партия ойошмаһында КПСС-тың XXVII съезында билдәләнгән ҡарарҙарҙы үтәүгә, коммунистарҙың коллектив эше өсөн яуаплылығы, уларҙың хеҙмәттәге авангард ролен күтәреү тураһындағы мәсьәләләргә айырыуса иғтибар бирелә. Коммунистар А. А. Ивлев, Ш. Ш. Шәрипов, Н. Н. Кравченин, Д. П. Пручай һәм башҡалар производство алдынғылары иҫәбендә бара.

Коммунистар араһында партия һәм хеҙмәт дисциплинаһын нығытыу буйынса йогонтоло эш алып барыла. Күптән түгел булып үткән партия йыйылышында коммунист М. Ш. Көнсыуаҡов тарафынан хеҙмәт тәртибен боҙоу факты тикшерелде һәм ул иҫкәртелде. Ул иптәштәре алдында был хатаны башҡаса ҡабатламаҫҡа һүҙ бирҙе.

Партия ойошмаһында КПСС сафына коллективтың лайыҡлы ағзаларын ҡабул итеү буйынса маҡсатҡа ярашлы эш алып барыла. Партия сафын үҫтергәндә производствоның мөһим участкаларына партия тәьҫирен көсәйтеү иҫәпкә алына. Партияға инеүселәргә политик, эш һәм мораль сифаттарына ҡарап тейешле баһа бирелә. Мәҫәлән, ағымдағы йылда йәш чабандар араһындағы былтырғы чемпион В. Д. Пручай КПСС ағзалығына кандидат итеп ҡабул ителгән. 1986 йылдың һөҙөмтәләре буйынса уның фотоһы Почет таҡтаһына ҡуйылған.

Цех партия ойошмаһы агитаторҙарҙың ауыл халҡы араһындағы эшен яҡшы ойоштора һәм уға тейешле йүнәлеш бирә. Мәҫәлән, агитаторҙар ауылдарҙы төҙөкләндереү һәм йорттарҙы таҙа һәм йыйнаҡ тотоу буйынса аңлатыу эштәре алып барҙы. Был эш һөҙөмтәләре стена газетаһында сағылдырылды һәм халыҡ депутаттарының Атингән ауыл Советы башҡарма комитеты ултырышында тикшерелде.

Хәҙерге ваҡытта бригада партия ойошмаһының идеология активы «Боевой листок» һәм «Молния» биттәрендә быйылғы ураҡта ҡатнашыусыларҙың эш һөҙөмтәләрен даими сағылдырып бара. Алдынғыларҙың тәжрибәһе киң таратыла. Дөйөм алғанда агитаторҙар Коммунистар партияһы һәм Совет хөкүмәте ҡарарҙарын халыҡҡа ваҡытында һәм тейешле кимәлдә еткерергә тырыша. Һәм ошо нигеҙҙә бригада коллективын Бөйөк Октябрҙең 70 йыллығын лайыҡлы ҡаршылау өсөн ҡабул ителгән пландарҙы һәм социалистик йөкләмәләрҙе үтәүгә туплай.

Партия ойошмаһына етәкселек итеү хәҙерге осорҙа коммунистҡа айырыуса ҡатмарлы һәм яуаплы бурыстар йөкмәтә. Тиҙләнеш, үҙгәртеп ҡороу мәсьәләләре етәксенән хужалыҡ тормошонда аҙ ғына булған яңылыҡты ла бөтә нескәлектәре менән аңлауҙы, уны ойошманың һәр ағзаһына еткереүҙе талап итә. Бында парторг бер үҙе генә әллә ни ҙур эш башҡара алмай, әлбиттә. Шуға күрә М. А. Кравченина һәр саҡ колхоздың парткомына, уның ҡайһы бер ағзаларына даими мөрәжәғәт итеп тора, уларҙың эшлекле кәңәштәренән, ярҙамынан сығып эш итә.

Бригаданың цех партия ойошмаһы эшенең яҡшы ҡуйылыуы — уның секретары М. А. Кравченинаның маҡсатҡа йүнәлешле ойоштороу эше алып барыу һөҙөмтәһе ул.

Ю. ӘБДЕЛМӘНОВ,
«Красное знамя» колхозының партия комитеты секретары.

◆ ◆ ◆

Коммунист Р. Ғ. Әликбаев баҫыу эштәрен уңышлы тамамлау буйынса «Һаҡмар» колхозының Ҙур Арыҫланғол бригадаһы коллективының дөйөм эшенә күберәк шәхси өлөш индереүҙе үҙенең төп бурысы тип иҫәпләй. Ул тупҡа һөрөүҙә актив ҡатнаша. ДТ-75 тракторында смена заданиеһын күпкә арттырып үтәй.

— Көҙгө ямғырҙар эште алып барыуҙа ҡамасаулай, — тип һөйләй алдынғы механизатор. —Шулай ҙа күберәк һөрөргә тырышабыҙ. Тупраҡта дым ни тиклем күберәк булһа, уңыш та шул тиклем юғарыраҡ буласаҡ, әлбиттә.

ҺҮРӘТТӘ: механизатор Р. Ғ. Әликбаев.
Р. БАЙМУРЗИН фотоһы.

◆ ◆ ◆

◆ Нисек йәшәйһең, ветеран?

Ололарға ихтирамлыҡ күрһәтегеҙ

Илебеҙ Бөйөк Октябрь социалистик революцияһының 70 йыллығын билдәләргә әҙерләнә. Бөйөк Октябрҙең еңеүе коммунизм идеалдарын тормошҡа ашырыуға киң юл асты. Яңы тормош, яңы моралдың тыуыуы партиябыҙ эшмәкәрлегенең мөһим һөҙөмтәһе булды, ә коммунистик мораль совет кешеһенең тормош позицияһының нигеҙе булып тора. Ул дуҫлыҡ, туғанлыҡ һәм бер-береңә ярҙам итеүгә нигеҙләнгән йәмғиәттең иң яҡшы ҡиммәттәрен раҫлай.

Беҙ, өлкән быуын кешеләре, тормош юлыбыҙҙа бөтә уйҙарыбыҙҙы һәм эштәребеҙҙе Бөйөк Октябрь менән сағыштырҙыҡ. Эйе, был шулай. Ҡайҙа ғына булһаҡ та — Бөйөк Ватан һуғышы фронттарында фашистик немец илбаҫарҙарын ҡыйратҡандамы, йәки тылдағы хеҙмәттә булһынмы — бөтәһен дә дошманды еңеү өсөн эшләнек.

Ваҡыт үтә. Хәҙер бөтә фронтовиктар һәм тылда эшләгән кешеләр хаҡлы ялға сыҡҡан. Коммунистар партияһы һәм Совет хөкүмәте улар тураһында даими хәстәрлек күрә. Ветерандар үҙҙәренең Бөтә Союз советын булдырыуҙы бигерәк тә ҡыуанып ҡаршы алдылар. Был — совет йәмғиәтен демократлаштырыу юлында тағы ла бер аҙым булып тора.

Беҙҙең райондың колхоздары һәм совхоздарында, предприятиелары һәм ойошмаларында 40-тан ашыу тәүге ойошма төҙөлдө. Унда алты меңдән ашыу ветеран инә. Шулай уҡ ветерандарҙың район Советы ла ойошторолдо. Оло йәштә булыуына һәм элекке яраларының һыҙлауына ҡарамаҫтан, һуғыш һәм хеҙмәт ветераны йәмғиәт тормошон яңыртыу һәм үҙгәртеп ҡороуға хәленән килгәнсә ҡатнашырға тырыша. Ул — бөгөн дә халыҡ араһында.

Хәҙер илебеҙҙә һуғыш һәм хеҙмәт ветерандарының Бөтә союз советы, СССР-ҙа Хеҙмәт һәм социаль мәсьәләләр буйынса дәүләт комитеты, Һаулыҡ һаҡлау министерствоһы, ВЦСПС, ВЛКСМ Үҙәк Комитеты һәм Ҡатын-ҡыҙҙар комитетының берлектәге ҡарары менән иғлан ителгән һуғыш һәм хеҙмәт ветерандарының буш ваҡытын ойоштороу һәм материаль - көнкүреш шарттарын яҡшыртыу буйынса Бөтә союз рейды бара.

Беҙҙең районда ла ул рейд башланды. Дөрөҫ, айырым һуғыш һәм хеҙмәт ветерандары советтары был эшҡә ни өсөндөр алып бармайҙар, ә ваҡыт үтә. Күҙ етте, ҡайһы бер ветерандарға утын килтерелмәгән, өйҙәренә, квартираларына ремонт талап ителә. Ләкин етәкселәр килеп тыуған мәсьәләләрҙе ыңғай һәм оператив хәл итмәй.

Йәйләргә ярамай. Был эш бөтә ерҙә лә үткәрелергә тейеш. Өй буйлап йөрөп сығып, тейешле документ төҙөргә кәрәк. Рейд ваҡытында һуғыш һәм хеҙмәт ветерандарының, һуғыш инвалидтарының һәм һуғышта һәләк булғандарҙың ғаиләләренең, ҡартайған һәм эшкә алмаған яңғыҙ кешеләрҙең материаль-көнкүреш шарттарын асыҡлау талап ителә. Килеп тыуған практик мәсьәләләрҙе хәл итеү, ветерандарҙың ихтыяждарына ҡарата иғтибарлы ҡараш булдырыу, хеҙмәт коллективтары һәм йәмәғәт ойошмалары яғынан ярҙамды яҡшыртыу өсөн конкрет саралар күрергә кәрәк.

Оло кешенең тормош һәм эш тәжрибәһе күп, әлбиттә. Уға һәр ваҡыт ихтирамлыҡ күрһәтергә кәрәк. Ҡағиҙә булараҡ, ветеран еңел булмаған ҙур һәм лайыҡлы тормош юлы үткән. Уйлап ҡарағыҙ, бөтә нимә лә ветерандар ҡулы, уларҙың аҡылы менән эшләнгән бит. Бер кем дә уларҙы онотоорға тейеш түгел.

Ветерандарға иғтибарлы булыу — бөтә партия, Совет, профсоюз, комсомол ойошмалары, хужалыҡ органдарының бөгөнгө көн бурысы.

Т. ЯИЦКИЙ,

һуғыш һәм хеҙмәт ветерандарының район советы секретары.

◆ Беҙҙең сығыштар эҙенән

„Юлдарҙа тәртип булдырайыҡ"

Газетабыҙҙың 30 июлендәге 90-сы һанында ошондай баш менән мәҡәлә баҫылып сыҡҡайны. Район юл участкаһы начальнигы Р. Х. Килдебаевтың хәбәр итеүенсә, ул юл участкаһының партия һәм профсоюз ойошмаларының асыҡ йыйылышында тикшерелгән. Газетала яҙылған етешһеҙлектәр булғылаған һәм дөрөҫ тип табылған.

Аҡъяр — Сибай юлындағы соҡорҙарға ҡырсын-таш түшәлгән. Хәҙерге көндә уны тигеҙләүҙә өс грейдер эшләй.

Аҡъяр — Ивановка трассаһында күперҙәр һәм торбалар ремонтланған, соҡорҙарға ҡырсын таш түшәлгән. Федоровка ауылы янындағы Тапилы йылғаһы аша һалынған күперҙе ремонтлау Бүребай руда идаралығына тапшырылған, ләкин улар һаман да эшкә тотонмаған. Урып йыйыу кампанияһы алдынан бик күп ергә ваҡытлыса таҡта түшәгәндәр.

Яһалма ҡоролмаларҙы ремонтлаусы бригада хәҙерге көндә Аҡъяр — Юлдыбай трассаһында тимер-бетон торбаларҙы һалыу һәм һыу үткәргестәрҙе бетонлау менән шөғөлләнә. Уны тамамлағас, улар Әбеш ауылы янындағы күперҙе ремонтлауға тотонасаҡ.

Аҡъяр — Сибай, Аҡъяр — Баймаҡ трассаларында юл билдәләре тулыһынса алмаштырылған. Йәнтеш — Ғәлиәхмәт юлында ремонт эштәре һуңлаңҡырап, ағымдағы йылдың 10 сентябренә тамамланасаҡ.

Бөйөк Октябрҙең 70 йыллығына ҡарата

Грузия Совет Социалистик республикаһы
БӨТӘ ИЛ МЕНӘН БЕРГӘ

Социалистик демократияның һәм киң билдәлелектең үҫеүе — үҙгәртеп ҡороуҙарҙың хәл иткес көсө.

Шуның өсөн дә Грузияла кешеләрҙең фекерен өйрәнеүгә, хеҙмәтсәндәрҙең хаттарын анализлауға мөһим урын бирелә. Мәҫәлән, хеҙмәтсәндәрҙең бюрократизмға ҡаршы көрәше, законлылыҡты боҙоуҙарға, эшләмәй алған доходтарға, протекционизмға, әскелеккә һәм дисциплинаны нығытыу буйынса сараларға мөнәсәбәтен өйрәнгәндә 250 меңгә яҡын хат тикшерелгән. Был — коллектив фекерҙең һәм массалар тәжрибәһенең ҙур потенциалы. Шулай итмәй тороп, партияның XXVII съезы билдәләгән рубеждарға өлгәшеү мөмкин түгел.

Совет Грузияһы иҫтәлекле 1921 йылдың 25 февраленән һуң, В. И. Лениндың инициативаһы һәм йәш Совет Россияһының туғандарса ярҙамы менән төҙөлгән Авчальский ГЭС-нан һуң, бик ныҡ алға китте. Бөгөн энергия ветеранының ҡеүәте республика башҡалаһындағы бөтә телевизорҙарҙы эшләтеү өсөн генә етә. Ә хәҙер Ингури йылғаһында бер энергия гиганты бар, ГЭС каскадтарының яңылары төҙөлә. Уларҙы файҙаланыуға тапшырыу менән электр энергияһы тик бында ғына бөгөн бөтә республикала етештерелгән тиклем буласаҡ.

Энергетиканы хаҡлы рәүештә «экономиканың икмәге» тип атайҙар. Һөйләп та, шулай. Бөгөн Грузия илебеҙҙәге магистраль электровоздарҙың байтаҡ өлөшөн сығара, ҡанатлы судноға аяҡ сала.

Сәй етештереүҙәге ауырлыҡтар ҙа тиҙ арала хәл ителергә тейеш. Ә бит грузин сәйе ҡасандыр дан тотто, республиканың ғорурлығы булды. Ләкин күмәртәлек артынан ҡыуыу сифатҡа кире йоғонто яһаны. Хәҙер был киҫкенлектән ҡотолоу буйынса саралар билдәләнә.

Ауыл хужалығының башҡа тармаҡтарында ла етешһеҙлектәр бар. Мал аҙығын етештереүҙе интенсивлаштырыу, яңы технологияны, хужалыҡ иҫәбен, халыҡ менән кооператив формаларҙы ҡулланыу — резерв булып тора.

Машиналар төҙөү интенсив рәүештә үҫә. Әммә фәнни-техник прогресс ҡәнәғәтләнерлек түгел әле. Бөтәһенән элек фәнде автономиялаштырыу, ведомство барьерҙарына ҡамалыу лар төҙөлә.

Тауҙар аша юл

Тоннель төҙөүселәр отрядының партия йыйылышында һис тә көтмәгәндә шиғырҙар яңғыраны. Кавказ тимер юлының баш инженеры Н. Сванишвили Оло Кавказ аша рельстар үтәсәге тураһындағы ҡыйыу фекерҙең шиғриәттә йырланыуын коллегаларының иҫенә төшөрҙө. Эйе, ошо отряд хыялдың тәүге аҙымдарын ысын эштә үткәрәсәк: Европала иң ҙур Архот тоннелен эшләү уларға йөкмәтелгән.

Юл 188 километр оҙонлоҡта булыуы менән генә түгел, ҡатмарлылығы менән дә үҙенсәлекле. Сөнки уның дүрттән бер өлөшө ер аҫтынан үтәсәк. Ҡалған өлөшө лә үҙенсәлекле ҡоролмалар талап итэлә. Юлсылар 100 күпер, ташҡындарға ҡаршы кәртәләр, ҡаршылыҡтар һаласаҡ. Һөҙөмтәлә илебеҙҙең үҙәгенән Кавказ артына юл меңдәрсә километрға ҡыҫҡарасаҡ.

Баҫыуҙарға иғтибарҙы арттырайыҡ!

1986—1990 йылдарға һәм 2000 йылға тиклем осорға СССР-ҙың экономик һәм социаль үҫешенең төп йүнәлештәрендә иген етештереүҙе тайпылышһыҙ арттырыу һәм 1990 йылда тулайым йыйымды 250—255 миллион тоннаға еткереү нәүбәттәге бурыстарҙың береһе тип билдәләнә. Игендең тулайым йыйымын арттырыу һәм тотороҡлоғон күтәреүҙә интенсив технологияны киң ҡулланыу мөһим резерв булып тора.

Бойҙай беренсе сиратта тупраҡта дымды күпләп һаҡлау һәм уны рациональ файҙаланыу буйынса комплексы саралар үткәрелгән баҫыуҙарға сәселә. Унда етерлек кимәлдә ашламалар индерелә, ҡортҡостарға, ауырыуҙарға һәм ҡый үләндәренә ҡаршы агротехник, химик һәм биологик саралар үткәрелә. Сәсеү өсөн тик беренсе сортлы, районлаштырылған һәм перспективалы көслө һәм ҡаты бойҙай орлоғо файҙаланыла.

Урал аръяғы райондарында ауыл хужалығы культураларынан юғары уңыш алыуҙа дымдың тейешле кимәлдә булыуы төп фактор булып тора. Шуға күрә таҙа пар баҫыуҙарының етерлек булыуы, шулай уҡ тел культура булып иҫәпләнгән бойҙайҙы дым һаҡланған майҙандарға сәсеү мөһим.

Тикшереү һөҙөмтәһе

ЭЛГӘР НИСЕК — УҢЫШ ТА ШУЛАЙ

Баймаҡтың тәжрибә-производство хужалығынан ауыл хужалығы фәндәре кандидаты Т. Киекбаевтың тикшереү һөҙөмтәләре буйынса бойҙайҙың уңышы уның ниндәй тупраҡҡа сәселеүенә ҡарап төрлөсә булыуы асыҡланды. Сәсеү осоронда тупраҡтың бер метр ҡатламындағы дымлылыҡтың иң юғары запасы таҙа пар ерендә 94 миллиметр, силосҡа сәселгән кукуруздан һуң —92,6, элгәре борсаҡ булған майҙанда—88,5 һәм бойҙайҙан һуң 85,7 миллиметр тәшкил итте. Күп йыллыҡ үлән сәсеүлегендә дымдың иң әҙ күләме билдәләнде — 73,2 миллиметр.

Яҙғы бойҙай сәселәсәк баҫыуҙарҙың ҡый үләндәренән таҙа булыуы мөһим әһәмиәткә эйә. Бойҙайҙың төрлө элгәрҙәрендә бер квадрат метрҙа таҙа пар буйынса ҡый үләндәре 66 бөртөк, кукуруз буйынса—72, борсаҡ буйынса — 92, бойҙай буйынса — 74, даими бойҙай сәселгән баҫыу буйынса 167 бөртөк тәшкил итте. Бойҙайҙың уңдырышлылығы тупраҡтағы дымлылыҡҡа ғына түгел, шулай уҡ сәсеүлектәрҙәге ҡый үләндәре иҫәбенә лә бәйле.

Урал аръяғының ҡоро дала зонаһында таҙа пар яҙғы бойҙайҙың иң яҡшы элгәре булып иҫәпләнә. Таҙа парға сәселгән яҙғы бойҙайҙың уңдырышлылығы башҡа иген культураларынан һуң сәселгәнгә ҡарағанда 20—53 процентҡа юғары. Силосҡа сәселгән кукуруз да бойҙайҙың яҡшы элгәре булып һанала. Кукуруз буйынса яҙғы бойҙайҙың уңдырышлылығы кукуруздың үҙенең уңышынан да юғары, гектарынан 2,7 центнерға күберәк, йәки 11,4 процентҡа артыҡ. Элгәр булараҡ, ҡуҙаҡлы иген культуралары эффектлылығы буйынса таҙа пар, шулай уҡ кукурузҙан һуң байтаҡҡа ҡалышһа ла, иген культуралары элгәрҙәренә ҡарағанда 4,2 процентҡа өҫтөнөрәк тора, йәки гектарынан бер центнер самаһы артығыраҡ уңыш алырға мөмкинлек бирә.

Күп йыллыҡ үләндәрҙән һуңғы баҫыуҙа яҙғы бойҙайҙың уңдырышлылығы таҙа пар буйынса уңыш алыуға сағыштырғанда 26,4 процентҡа, ә иген культураларынан һуңғы майҙандан уңыш алыу менән сағыштырғанда гектарынан 1,7 центнерға йәки 7,2 процентҡа кәмей. Был иһә күп йыллыҡ үләндәрҙән һуңғы ер ҡатламының продуктлы дымлылығының түбән булыуына бәйләнгән.

Гектарынан уртаса 14 центнер уңыш биргән бер нисә йыл тиҙ бойҙай ғына сәселгән майҙандарҙың таҙа парҙан һуңғы уңышы менән сағыштырғанда уңдырышлылығы 53,2 процентҡа, йәки ике тапҡырға кәмей, ә иген культураларынан һуңғы ерҙә 10,9 процентҡа кәмей, был гелән бойҙай сәселгән баҫыуҙың үтә ҡыйлы һәм унда төрлө ауырыу һәм ҡортҡостарҙың күбәйеүе менән аңлатыла.

Таҙа парҙа сәселгән бойҙайҙан юғары уңыш алыу үҫемлектәрҙең һыуға туйыуынан ғына түгел, тупраҡтың нитрат азоты менән һәйбәт тәьмин ителеше менән дә аңлатыла. Шулай, тикшеренеү йылдарында таҙа парға нитраттарҙың бойҙайҙың бүтән элгәрҙәренә ҡарағанда (100 грамм тупраҡта 3,5—4,8 мг) ике тапҡырға күберәк (9,1—9,8 мг) барлыҡҡа килеүе асыҡланды. шул уҡ ваҡытта фосфор үҙгәрешһеҙ һәм бойҙайҙың бөтә элгәрҙәре буйынса бер кимәлдә тотороҡло килеш ҡала.

Шуны билдәләп үтергә кәрәк, силосҡа сәселгән көнбағыш, мал аҙығы сөгөлдөрө, күп йыллыҡ үләндәр һәм башҡа шундай культуралар дымды күп һура һәм вегитация осоронда тупраҡты ҡорота, шуға күрә бойҙайҙың яҡшы элгәре була алмай. Ужым арышы, яҙғы бойҙайҙың элгәре булараҡ, парға сәселгән бойҙайҙан өҫтөн булмай, уңдырышлылыҡҡа кәмәлдә бер төрлө йоғонто яһай (1979 — 1981 йылдарҙағы тикшереүҙән күренеүенсә, бойҙайҙан һуң сәселгән бойҙайҙың уңышы гектарынан уртаса 25,6, арыштан һуң 24,9 центнер тәшкил итә).

Шулай итеп, Башҡортостандың Урал аръяғы зонаһында яҙғы бойҙайҙы (уңышына йоғонто яһауының кәмей барған тәртибе буйынса) таҙа пар, шулай уҡ элгәре силосҡа кукуруз, ҡуҙаҡлы иген культуралары (борсаҡ, борсаҡ-арпа һәм кәрешкә-һоло ҡатышмаһы) һәм таҙа парҙа өлөшләтә ужым арышы һәм бойҙай билгән майҙандарға сәсергә кәрәк.

Һәр баҫыуға—ижади ҡараш

Тупраҡтың дымлы булыуы — Урал аръяғында ауыл хужалығы культураларынан юғары уңыш алыуҙың төп шарты. Шуның менән бер рәттән игенселектең тупраҡты һаҡлау системаһы уңышты күтәреүҙә һәм уның тотороҡлолоғонда хәл иткес ролдәрҙең береһен уйнай.

Беҙҙең районда тупраҡ һаҡлау системаһын индергәндә барлыҡҡа килгән факторҙар һәм сәбәптәр ниндәй? Беҙ РАПО-ның баш агрономы Ғ. Х. Килдебаевҡа ошондай һорау менән мөрәжәғәт иттек.

Беренсенән, был — яуын-төшөмдөң әҙ булыуы һәм уның йылдар һәм йылдың сезондары буйынса төрлөсә булыуы, шунлыҡтан ҡоролоҡтоң йыш ҡабатланыуы.

Икенсенән, асыҡ далала даими көслө ел булыуы. шул арҡала ҡышҡы һәм яҙғы-йәйге осорҙа тупраҡтың эрозияға дусар ителеүе.

Артабан, дымдың һәм температураның йыш ҡына үҙгәреп тороуы. Был тупраҡтың тарҡалыуына килтерә һәм эрозияның барлыҡҡа килеү ҡурҡынысын тыуҙыра. Был осраҡта тупраҡты үҫентеләр ҙә, йәки ҡамыл да һаҡлай алмай.

Игенселек фән һәм тәжрибәгә нигеҙләнеп алып барылһа, ҡоролоҡтоң һәм тупраҡ эрозияһының зыянлы йоғонтоһон байтаҡҡа кәметергә мөмкин. Ерҙе плоскорезлы һәм кәҫ таҡтаһыҙ һабандар менән һөрөү тупраҡты һаҡлауҙа иң мөһим алымдарҙың береһе булып тора. Эшкәртеүҙең бындай ысулдары үҙенән-үҙе юғары эффект бирә, һәм интенсив ҡар тотоу, ҡый үләндәренә ҡаршы химик көрәш һәм азот-фосфор ашламалары менән тупраҡты тигеҙ туҡландырғанда, сәсеү әйләнешен аныҡ күҙәткәндә уның эффекты тағы ла юғары буласаҡ.

Билдәле булыуынса, ябай һабандар менән һөрөү тупраҡты эрозиянан һаҡламай һәм ҡышҡы-йәйге яуын-төшөмдө продуктлы файҙаланыуға килтермәй, шуға күрә уңдырышлылыҡ һәм тотош иген етештереү төрлө йылда төрлөсә була.

Бөтә Союз фәнни-тикшеренеү институтының һуңғы 10 йылдағы тикшеренеүҙәре күрһәтеүенсә, яҙғы бойҙай уңышының коэффициенты һабан менән һөргәндә 45, ә плоскорез эшкәрткәндә 18 процент тәшкил итә.

Һөрөлгән майҙанда тәүге ҡарҙың ятмауы быға төп сәбәп булып тора, шулай уҡ трактор агрегаттары менән ҡар тотҡанда ла эффект бик аҙ була. Район баҫыуҙарында, тәбиғи фактор булараҡ, даими рәүештә көслө ел иҫә, ләкин ҡышын ул ыңғай роль уйнай, ҡамылда ҡар ҡатламын барлыҡҡа килтереп, тупраҡты ҡаплай һәм унда яҙға тиклем дым туплай.

Баҫыуҙағы ҡамыл яҙ көндәрендә тупраҡты кибеүҙән һәм елдән һаҡлай, артабан ул серей, органик матдәгә әүерелә. Шулай итеп тәбиғи процесс башлана.

Был тупраҡ эшкәртеү һәм сәсеү машиналарын ҡулланыуҙа агротехник талаптар нигеҙенә индерелә, уларҙан һуң баҫыуҙа тупраҡты һаҡлау һәм дым туплау өсөн ҡамыл ҡалырға тейеш.

«Аҡъяр» совхозы Самар бүлексәһенең үҙ оҫталары тарафынан эшләнгән щелерез.

Р. БАЙМУРЗИН фотоһы.

Файҙанан баш тарталар

Хеҙмәт етештереүсәнлеген күтәреүгә, яғыулыҡ-майлау материалдарын тотоноуҙы кәметеүгә, баҫыуҙарҙың файҙа биреүен арттырыуға булышлыҡ иткән тап шундай техника «Аҡъяр» совхозының Самар бүлексәһендә үткәрелгән семинар-кәңәшмәлә район хужалыҡтары етәкселәре, агрономдары, инженерҙары иғтибарына тәҡдим ителде.

Һәр агрегатҡа ентекле анализ яһалды, тупраҡты кәҫ таҡтаһыҙ эшкәртеү өсөн теге йәки был эш ҡоралдарын ҡулланыу буйынса ыңғай баһа бирелде, файҙалы тәҡдимдәр әйтелде һәм иҫкәртеүҙәр яһалды.

Бына киң алымлы БМШ-15 тырма-тәпке. Бындай эш ҡоралын файҙаланғанда хеҙмәт етештереүсәнлегенең байтаҡҡа артыуын күҙ алдына килтерергә мөмкин. Тик улар районда бишәү генә.

Ә бына Себер фәнни-тикшеренеү институты тарафынан тәҡдим ителгән кәҫ таҡтаһыҙ һабан район баҫыуҙарында йылдан йыл киң ҡулланыла. Уларҙы айырыуса ҡоролоҡло йылдарҙа файҙаланыу тәҡдим ителә. Ныҡ ҡипкән тупраҡта ошондай һабан үткәндән һуң киҫәктәр аҙ ҡала, ҡамыл күберәк һаҡлана, шуның менән тәрәнле һәм хатта ҡайһы саҡта, плоскорезлы һабандан өҫтөн тора. Уларҙы тупраҡтың дымлылығына ҡарап, баҫыуҙарҙың үҙенсәлегенән сығып ҡулланырға кәрәк. Уларҙы 27 — 30 сантиметр тәрәнлектә һөрөүгә ҡулайлаштырырға мөмкин.

ГУН-4 плоскорезы үҙенә айырыуса иғтибарҙы йәләп итте. Бындай һабанды ҡулланыу икеләтә отошло, сөнки уны бойҙай интенсив технология буйынса үҫтерелгән баҫыуҙарҙа файҙаланыу яҡшы. Тупраҡты бер үк ваҡытта ашламалар индереү юлы менән эшкәртергә мөмкин. Фрунзе исемендәге колхоз идараһы председателе Х. Х. Килдебаев ГУН-4 һабанын файҙаланыуҙың эффектлылығы тураһында һөйләне. «Силос культуралары сәселә торған 700 гектар майҙанды ошондай плоскорездар менән эшкәртеп, бер үк ваҡытта гектарына 150-шәр килограмм ашламалар индерҙек. Һәр гектарҙан 150-шәр центнер уңыш йыйҙыҡ, бындай һөҙөмтә бер саҡта ла булманы әле».

Икенсе йыл инде ошондай семинарҙа ЩН-1,4 (щелерез) күрһәтелә. Бындай эш ҡоралы беҙҙең баҫыуҙар өсөн бик кәрәкле. Уның менән көҙ көндәрендә пар ерҙәрендә, тунға һөрөүҙә, ужым, күп йыллыҡ үләндәр баҫыуҙарында һәм беренсе сиратта һарҡыу урындарҙа тупраҡты ярыҡлау тәҡдим ителә. Бындай щелерез тығыҙ ҡатламды 40—45 сантиметрға тиклем тәрәнлектә йомшарта һәм ярыҡлай, ә был иһә яҙғы һәм ямғыр һыуҙарының тупраҡҡа үтеп инеүенә булышлыҡ итә.

Бындай һабандар етешмәй, шуға күрә былтыр уларҙы үҙебеҙҙең хужалыҡтарҙа эшләргә тәҡдим ителде, бының өсөн мөмкинлектәр бар, әммә әлегә бер ниндәй ҙә һөҙөмтәләр юҡ, сөнки белгестәр һәм етәкселәр һүлпәнлек күрһәтә.

БДТ-7, БД-10, АКП-2,5 маркалы дискалы ауыр тырмалар кеүек башҡа агрегаттарҙың да нисек эшләүе күрһәтелде. Былар хәҙерге бик кәрәкле хеҙмәт ҡоралдары, уларҙың әргәһендә кәҫ таҡталы һабан иҫкергән һымаҡ, әммә РАПО-ның агрономия службаһы мәғлүмәттәре буйынса 1985 йылда кәҫ таҡталы һабан менән баҫыуҙарҙың 27, ә 1986 йылда 28 проценты һөрөлгән. Ә плоскорездар менән сағыштырмаса 48 һәм 36 процент тәшкил итә. Бигерәктә Ленин исемендәге колхоз, «Маҡан», «Матрай» совхоздары белгестәрен кәҫ таҡтаһыҙ һабандар аҙ ҡыҙыҡһындыра. Улар иҫкесә, ата-олаталарының методы буйынса эшләргә тырыша. Был уларҙың үҙ эше. Әммә ергә ижади ҡараш, яңылыҡты, прогрессив методты индереү тураһында ла уйларға кәрәк. Бер кем дә беренсе булып башларға теләмәй. Берәүҙәр һаҡ ҡына тотона. Әгәр эштә бер аҙ ғына ҡыйынлыҡтар килеп тыуһа, улар яңынан үҙҙәре өйрәнгән һабанға ҡайтанан тотоналар. Семинарҙа ошоларҙың бөтәһе хаҡында әйтелде. Тупраҡты кәҫ таҡтаһыҙ эшкәртеүҙә һәр ерҙә лә маҡсатҡа ярашлы алып барыуға, һәр баҫыуға, участкаға ижади ҡараш булдырыуға айырыуса баҫым яһалды.

Белешмә өсөн

Эрозияға ҡаршы техника комплексын ҡулланыу сәсеү әйләнеше майҙанының һәр гектарына киткән аҡсалата һәм хеҙмәт сығымдарын кәметә. Хеҙмәт сығымдары ике тапҡырға тиерлек әҙәйә, ә был иһә район өсөн ҙур әһәмиәткә эйә, сөнки беҙҙә механизатор кадрҙарына юғары ҡытлыҡ кисерелә. Эрозияға ҡаршы техниканы ҡулланып, бөтә эш комплексын башҡарыу тракторҙарға һәм механизаторҙарға булған талапты 25—30 процентҡа кәметә. Мәҫәлән, иҫке технология буйынса биш баҫыуҙан торған сәсеү әйләнешендә 1 мең гектар һөрөнтө ерҙәге бөтә баҫыу эштәрен ҡулай срокта башҡарыу өсөн биш ДТ-75 тракторы, ә тупраҡ һаҡлау осрағында — 3,5 трактор талап ителә. К-700 тракторын ҡулланғанда хеҙмәт етештереүсәнлеге ҡырҡа күтәрелә. Иҫке технология буйынса ДТ-75 тракторы менән бер гектарға киткән хеҙмәт сығымдары К-700 тракторы менән тупраҡ һаҡлау технологияһы буйынса эшләгәнгә ҡарағанда 3,5 тапҡырға артып китә.

Был битте В. АБДРАХМАНОВ әҙерләне.

◆ Мәктәп реформаһы—дөйөм халыҡ эше

«Реформа» тигән һүҙ бынан дүрт йыл элек тиерлек беҙҙең һүҙлеккә инде. Уның мәғәнәһе шундай: мәктәпте тормошҡа яҡынайтыу, уҡыусыларға юғары өлгәш өсөн түгел, ә төплө белем, ныҡлы хеҙмәт күнекмәләре биреү, әхләк яҡтан өлгөргән кеше уҡытып сығарыу өсөн белем биреү һәм уҡыусыға тормошҡа ышаныслыраҡ аяҡ баҫыуҙа ярҙам итеү.

Беҙҙең мәктәп менән совхоздың дөйөм проблемалары байтаҡ, әммә шуларҙың иң мөһиме — балаларға хеҙмәт тәрбиәһе биреү.

Һуңғы йылдарҙа Маҡан һәм Мәмбәт урта мәктәптәрендә 70-тән ашыу уҡыусы урта белем, ә Сәғит һәм Воздвиженка мәктәптәре менән бергә 80-дән ашыу уҡыусы һигеҙ йыллыҡ белем алып сыҡты. Бөгөн совхоз производствоһында шуларҙың 60-тан ашыуы эшләй.

1986 йылда 26, ә 1984 йылда 18 уҡыусы урта белем тураһындағы аттестат менән бер үк ваҡытта тракторсы-машинист танытмаһы алды. Күптәре тракторсы, комбайнер, комбайнер ярҙамсылары булып эшләй.

1987 йылда өс кеше ауыл хужалығы институтына уҡырға инде. Быйыл совхозға беҙҙең өс стипендиатыбыҙ — ауыл хужалығының йәш белгестәре ҡайтты. Бөгөн илебеҙ вуздары һәм училищеларында совхоздың 21 стипендиаты уҡый.

Һуңғы ике йылда урта мәктәптәрҙә культиваторҙар, сәскестәр, катуктар, тырмалар һәм башҡа инвентарь менән тулыһынса тәьмин итеү буйынса саралар күрелде. Мәмбәт мәктәбенә яңы ДТ-75, МТЗ-80 тракторҙары бирелде.

Урта мәктәптәрҙә машина йөрөтөүгә өйрәтеү кабинеттары йыһазландырылды. ДТ-75 тракторының натураль макеттары, тәгәрмәсле трактор узелдары, двигателдәр һәм башҡалар бар.

Маҡан мәктәбендә ағастан һәм металдан изделиелар әҙерләү буйынса махсус ҡорамалландырылған класс бар, унда торарь, фрезер һәм ағас буйынса станоктар урынлаштырылған.

Мәктәпкә тиклем тәрбиә биреүҙе яҡшыртыу буйынса саралар күрелә. Өс йыл инде музыка мәктәбе эшләп килә, унда 18 бала шөғөлләнә. Уға һәйбәт бүлмә бирелде, дүрт пианино һәм бүтән инструменттар һатып алынды. Беҙҙең үҙебеҙҙең бына тигән музыканттарыбыҙ бар — был йәһәттән, башҡа хужалыҡтарҙағы кеүек, беҙҙең проблема юҡ.

Бөтә дүрт мәктәптең 5—10-сы кластар уҡыусылары бына бер нисә йыл инде производство объекттарына, атап әйткәндә, фермаларға беркетелгән. Алдынғы һауынсылар, малсылар, быҙау ҡараусылар уларҙың кәңәшсе-тәрбиәселәре булып һанала. Совхоз буйынса уларҙың эшен ойоштороу өсөн ике белгес: баш зоотехник һәм баш агроном яуап бирә. Автогараждың ике белгесе мәктәпкә машина йөрөтөүгә өйрәтеү һәм хәрби әҙерлек биреү буйынса уҡытырға ебәрелде.

Уҡыусыларға махсус кейем бирелә. Балалар йыл һайын каникул ваҡытында совхоз производствоһында актив ҡатнаша. Быйыл мал аҙығы әҙерләүҙә, һарыҡ йөнө ҡырҡыуҙа, уңыш йыйыуҙа 140-тан ашыу кеше эшләне.

Иртәгәһе көн өсөн

1 сентябрь көндө мәктәп линейкаһында яҡшы эшләүҙәре менән айырылған уҡыусыларға Почет грамоталары, иҫтәлекле бүләктәр тапшырыу традицияһы йәшәп килә.

Совхоз эшселәре кеүек үк, бөтә уҡытыусылар, көнкүреш хеҙмәте күрһәтеү работниктары дөйөм нигеҙҙә иген фуражы, бесән, һалам менән тәьмин ителә.

Финанс яҡтан ҡыйынлыҡтарға ҡарамаҫтан, совхоз аҡсаһы иҫәбенә Маҡан урта мәктәбендәге йылытыу системаһы капиталь ремонтланды. Сәғит мәктәбенә ремонт үткәрелде һәм котельный төҙөлдө.

Быйыл Мәмбәт һәм Маҡан мәктәптәре өсөн тимер рәшәткәләр бүленде, мәктәптәр, булған мөмкинлеккә ҡарап, буяу һәм төҙәлеш материалдары менән тәьмин ителде.

Маҡанда стадион, ике мәктәптә лә хоккей майҙансығы, ябыҡ типтағы тир төҙөлдө.

1986 йылдан мәктәптәр менән совхоз араһында производствоға өйрәтеүҙе ойоштороу буйынса коллектив договорҙар төҙөлә. Беҙ даими рәүештә кәрәкле инвентарь, ағыулыҡ, орлоҡ, ашлама, таҡта һәм башҡа материалдар биреп торабыҙ.

Уҡытыусылар ҙа үҙ сиратында совхозға ярҙам итәләр. Уларҙың бөтәһе лә агитаторҙар, лекторҙар булып иҫәпләнә, политинформаторҙар ҙа бар. Мәктәп директорҙары агитколлективтарҙың етәкселәре булып һанала. Биш уҡытыусы партия һәм комсомол мәғариф селтәрендә пропагандист.

Ләкин беҙҙә хәл ителмәгән проблемалар күп әле. Шуларҙың береһе —мәктәптең производство бригадаһы өсөн һәйбәт культстан төҙөү. Был тәңгәлдә РАПО советы һәм район халыҡ мәғарифы бүлегенең берҙәм ярҙамы талап ителә.

Уҡытыусылар өсөн квартиралар аҡрын төҙөлә. Башҡа ҡыйынлыҡтар ҙа бар, ләкин уларҙы оператив, берҙәм көс менән хәл итергә кәрәк, сөнки балаларҙы тәрбиәләү—дөйөм бурыс.

А. МАЛИМОНОВ,
«Маҡан» совхозы директоры.

Сезон асылды

Халыҡ депутаттары район Советы башҡарма комитетының бойороғо буйынса спорт һунары рөхсәт ителә:

— һоро айыуҙарға, лицензиялар буйынса — 1987 йылдың 15 августынан 1988 йылдың 1 мартына тиклем;

— ҡабан суҡсаларына, 1987 йылдың 1 октябренән 1988 йылдың 15 ғинуарына тиклем рөхсәт ҡағыҙы буйынса;

— Башҡорт АССР-ы территорияһында мышыларҙы атыу ҡағиҙәләренә ярашлы рәүештә лицензиялар буйынса мышыларҙы промысла өсөн атыу 1987 йылдың 1 октябренән 1988 йылдың 15 ғинуарына тиклем;

— йәйге-көҙгө һунар 1987 йылдың 12 сентябренән 15 ноябргә тиклем;

— көҙгө-ҡышҡы һунар 1987 йылдың 1 сентябренән 1988 йылдың 1 мартына тиклем.

Райсовет башҡарма комитеты янындағы дәүләт һунар инспекцияһына (Антропов иптәш) һунар тәртибен, йәнлек һәм ҡоштар атыу нормаһын булдырырға, лицензияларҙы регистрациялауҙы, һунар ҡағиҙәләрен, мышыларҙы атыу һәм итен тапшырыу ҡағиҙәләрен үтәтеүҙе контролгә алыуҙы тәьмин итергә ҡушылды.

ҺУНАР ЯРАТЫУСЫЛАР ӨСӨН

Көҙгө һәм ҡышҡы һунар сезоны килеп етте. Дәүләт һунарсылыҡ инспекцияһы, һунарсылар һәм балыҡсыларҙың район йәмғиәте идараһы йәйге-көҙгө һунар ҡыр өйрәктәренә, күгәрсендәренә һәм көйөлдәләргә 12 сентябрҙән 1 октябргә тиклем иртә таңдан йома, шәмбе һәм йәкшәмбе көндәрендә, ә 1 октябрҙән 1 ноябргә тиклем аҙнаның бөтә көндәрендә лә рөхсәт ителеүен иҫкә төшөрөүҙе кәрәкле тип һанайҙар. Көнлөк һунар нормаһы —5-әр өйрәк, күгәрсен һәм көйөлдә.

Көҙгө-ҡышҡы һунар түбәндәге йәнлектәргә рөхсәт ителә:

— тейен, аҫ, һары шәшке, һыуһар, шәшке, һеләүһен, көҙәнгә—1987 йылдың 1 ноябренән 1988 йылдың 15 февраленә тиклем:

— аҡ ҡуянға — 1987 йылдың 1 ноябренән 31 декабренә тиклем, көндәлек норма — берәр ҡуян;

— төлкөгә — 1987 йылдың 1 ноябренән 1988 йылдың 1 мартына тиклем.

Шәшке, һыуһар, аҫ, һары шәшкеләргә Дәүләт һунарсылыҡ инспекцияһының махсус рөхсәте буйынса әҙерләүҙәр контораһы аша, Дәүләт урман фонды территорияларында БАССР Урман хужалығы министерствоһы предприятиеларының путевкалары буйынса; Дәүләттең резерваты һунарсылыҡ фонды территорияларында — БАССР Министрҙар Советы янындағы Дәүләт һунарсылыҡ инспекцияһы путевкалары буйынса һунарсылыҡ итергә мөмкин.

Һунарсылыҡ итеү өсөн путевкалар һунарға сығыу көндәрен тултырған, һунарсылыҡ билетында тейешле билдәһе булған һунарсылыҡ йәмғиәте ағзаларына һатыла.

С. АРСЛАНОВ,
дәүләт һунарсылыҡ инспекцияһының һунар белгесе.

Егеттәр Ватанға хеҙмәт итә

Ҡыуаныслы хәбәр

Өлкән матрос Марат Ғәбдрәхмәнов сик буйы ғәскәрҙәренең диңгеҙ частарында хеҙмәт итә, ул илебеҙҙең сиктәрен һаҡлау буйынса почетлы һәм яуаплы бурысты намыҫ менән үтәй. Хәрби һәм политик белемде ныҡышмалы үҙләштерә, хәрби бурысын ҙур тырышлыҡ һәм инициатива менән үтәй.

Эшһөйәр, намыҫлы, башҡарыусан һалдат булараҡ, ул иптәштәре һәм командирҙар араһында хаҡлы рәүештә абруй ҡаҙанған.

Ошо көндәрҙә Маратың ата-әсәһе «Матрай» совхозында бригадир булып эшләүсе Әнфәл Нурмөхәмәтович һәм һауынсы Хәлидә Абдулловналар — улдары хеҙмәт иткән часть командованиеһынан Социалистик Ватаныбыҙҙың ышаныслы һаҡсыһын үҫтергәндәре өсөн рәхмәт хаты алды.

Зәңгәр ЭКРАН

Шишәмбе, 8 сентябрь
«Орбита-4» — «Восток»

7.00 — «90 минут». 8.35 — Хоккей. 10.15—Яңылыҡтар. 15.30—Яңылыҡтар. 15.40—Үҙгәртеп ҡороу прожекторы. 15.50—Әсәйем мәктәбе. 16.20 — Һинең ленинсы китапханаң. 16.50—Концерт. 17.10 — Мультфильмдар. 17.40—«Һөйөклө Тыуған илем» фотоконкурсы. 17.45—Артта ҡалыусы хужалыҡтар. 18.15 — Бөгөн донъяла. 18.30—Балалар өсөн фильм. 18.40—«Малсылыҡ — удар фронт». 20.30 — Ваҡыт. 21.05 — Үҙгәртеп ҡороу прожекторы. 21.15—Документаль фильм. 22.30—Бөгөн донъяла. 22.45—З. Сосницка йырлай.

«ДУБЛЬ-4»

8.00 — Иртәнге гимнастика. 8.15—Документаль фильм. 8.40, 9.45—Тәбиғәтте өйрәнеү. III класс. 9.00, 14.05 — Француз теле. 9.30—Фәнни-популяр фильм. 10.05—СПТУ уҡыусыларына. Тарих. 10.35. 11.40—Тарих. VI класс. 11.05—Рус теле. 12.10—«Тормош аша күпер». Нәфис фильм. 1-се серияһы. 13.25—20—30-сы йылдарҙағы совет пейзаж живописы. 13.55—Яңылыҡтар. 14.25—М. Горький хикәйәләре. 16.25 — Документаль фильм. 17.05—Музыкаль фильм. 17.25—«Был китап беҙҙең өсөн». 17.45—«Агропром бөгөн һәм иртәгә». 18.15—Бөгөн донъяла. 18.30—Бородино майҙанындағы байрамдан репортаж. 19.00—«Башҡортостан» информацион программаһы (русса). 19.20—Фәнни-популяр фильм. 19.30—«Тыныс йоҡо, кескәйҙәр»! 19.45—«Тыуған йорт йылыһы». 20.30—Ваҡыт. 21.05—Үҙгәртеп ҡороу прожекторы. 21.15 Нәфис фильм. «Тормош аша күпер». 2-се серияһы. 22.20—Яңылыҡтар. 22.25 — «Фарфарелло» триоһы концерты.

Шаршамбы, 9 сентябрь
«Орбита-4» — «Восток»

7.00 — «90 минут». 8.35—«Һуғыш һәм солох». Нәфис фильм. 4-се серияһы. 10.10—Яңылыҡтар. 15.30—Яңылыҡтар. 15.40 — Үҙгәртеп ҡороу прожекторы. 15.50 «Музейға телевизион экскурсия». 16.20—«Ҡала музыкаһы». 17.00—Болгария телевидениеһы программаһы. 18.00—Сәләмәт булайым тиһәң. 18.15—Бөгөн донъяла. 18.30—Хоккей. 20.30—Ваҡыт. 21.05—Үҙгәртеп ҡороу прожекторы. 21.15—Нәфис фильм. «Тимерсе». 21.45—Футбол.

«ДУБЛЬ-4»

8.00—Иртәнге гимнастика. 8.15 — Документаль фильм. 8.35—, 9.35—Информатика һәм хисаплау техникаһы нигеҙҙәре, X класс. 11.05—Совет һынлы сәнғәте. 12.10 — «Тормош аша күпер». Нәфис фильм. 2-се серияһы. 13.45 — Яңылыҡтар. 13.55 — Совет яҙыусыларының әкиәттәре. 14.40—Ғаилә тормошо этикаһы һәм психологияһы. 16.35—Документаль фильм. 17.30—Фәнни-популяр фильмдар. 18.00—«Тыуған моңдар». (башҡортса). 18.40 Телевизион фильм. 19.00—«Башҡортостан» информацион программаһы (башҡортса). 19.20—Балалар өсөн фильм. 19.30—«Тыныс йоҡо, кескәйҙәр»! 19.45—«Мираҫҡа ер» (башҡортса). 20.05—«Башҡортостандың сәнғәт оҫталары». 20.30—Ваҡыт. 21.05—Үҙгәртеп ҡороу прожекторы. 21.15—«Наркоманияға ҡаршы көрәш тураһында. 22.00—Яңылыҡтар.

Кесаҙна, 10 сентябрь
«Орбита-4» — «Восток»

7.00 — «90 минут». 8.35 — Хоккей. 10.35—Халыҡ ижады. Телевизион күҙәтеү. 11.20—Яңылыҡтар. 15.30 — Яңылыҡтар. 15.40—Үҙгәртеп ҡороу прожекторы. 15.50 — Документаль фильмдар. 16.50 — Артекта пионерҙарҙың Бөтә Союз слеты. 17.50—Документаль фильм. 18.15 — Бөгөн донъяла. 18.30 — Хоккей. 20.30—Ваҡыт. 21.05—Үҙгәртеп ҡороу прожекторы. 21.15 — «Һеҙҙе Иосиф Кобзон саҡыра».

«ДУБЛЬ-4»

8.00 — Иртәнге гимнастика. 8.15—Документаль телефильм. 8.35, 13.10—Уҡыу программалары. 9.55 — Фәнни-популяр фильм. 11.00—В. Брюсов лирикаһы. 11.30—Фәнни-популяр фильм. 12.05—Нәфис фильм. «Алый исемле сик буйы эте». 14.00—Яңылыҡтар. 14.15—Киноафиша. 16.35—Документаль фильм. 17.30 — Документаль фильм. 17.40—«Йәйғор». 18.40—Һаулыҡ һаҡлау реформаһы проектын тикшерәбеҙ. 19.00—«Башҡортостан» информацион программаһы. 19.20—Документаль фильм. 19.30—«Тыныс йоҡо, кескәйҙәр!». 19.45 — «Хеҙмәтте йыр менән данлайбыҙ». Концерт (башҡортса). 20.30—Ваҡыт. 21.05—Үҙгәртеп ҡороу прожекторы. 21.15—Сит ил фильмы экраны. «Солист» (БХР). 22.05 — Яңылыҡтар. 22.15 — Документаль телефильм.

Йома, 11 сентябрь
«Орбита-4» — «Восток»

7.00 — «90 минут». 8.35—Хоккей. 10.35 — Яңылыҡтар. 15.40 — Үҙгәртеп ҡороу прожекторы. 15.50—«Ҡала өҫтөндәге һыбайлы». Нәфис фильм. 16.55—«Олимпҡа юл» симфонияһы. 17.35—Мультфильм. 17.45—Фән һәм тормош. 18.15—Бөгөн донъяла. 18.30—«Башҡортостан» информацион программаһы (башҡортса). 18.50—«Үҙгәреш күҙлегенән» (башҡортса). 18.55—Нәфис фильм. «Отело ди Оливейра» (Бразилия). 1—2-се сериялары. 20.30—Ваҡыт. 21.05—Үҙгәртеп ҡороу прожекторы. 21.15 Документаль фильм. 21.30—Совет Тыныслыҡты һаҡлау комитеты телетамашасылар һорауҙарына яуап бирә. 22.45—«Йәшлек йырлай һәм бейей». 23.00 — Бөгөн донъяла.

«ДУБЛЬ-4»

8.00 — Иртәнге гимнастика. 8.15—Фәнни-популяр фильм. 8.35—11.40—Уҡыу программалары. 11.05 — Әсәйем мәктәбе. 12.10—«Отело ди Оливейра». Нәфис телефильм (Бразилия). 1—2-се сериялары. 14.15—Яңылыҡтар. 14.25 — Тарих биттәре. «Мюнхен килешеүе емештәре». 16.40 — «Икенсе яртылағы ғаиләнең киске ашы». Спектакль. 18.30 — «Феликс Дзержинский». 18.55 — Актуаль камера (башҡортса). 19.30 — «Тыныс йоҡо, кескәйҙәр!». 19.45 — Республиканың төҙөлөш майҙандары. Башҡортостан АЭС-ы». 20.05—«Социалистик ярыш көсө» (башҡортса). 20.30—Ваҡыт. 21.05—Үҙгәртеп ҡороу прожекторы. 21.15 — Нәфис Телефильм премьераһы. «Троян аты». 1—2-се сериялары.

Редакторы Б. Ғ. НАЗАРҒОЛОВ.

БЕҘҘЕҢ АДРЕС: Аҡъяр ауылы. Сизам проспекты, 37.

Телефондар: редактор—2-11-95, редактор урынбаҫары, яуаплы секретарь—2-15-95, партбүлек—2-13-97, ауыл хужалығы бүлеге һәм радиохәбәрсе—2-14-95, хаттар бүлеге—2-13-95, фотохәбәрсе—2-14-98, типография директоры—2-15-62, цех—2-14-87.

Газета аҙнаһына өс тапҡыр: шишәмбе, кесаҙна, шәмбе көндәрендә башҡорт һәм рус телдәрендә сыға.

Орган Хайбуллинского райкома КПСС и районного Совета народных депутатов БАССР.

Башҡорт АССР-ы Нәшриәт, полиграфия һәм китап сауҙаһы эштәре буйынса дәүләт комитетының Хәйбулла район типографияһы. Тираж 2646, Заказ № 923.